

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI AXBOROT TEXNOLOGIYALARIVA
KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH VAZIRLIGI
TOSHKENT AXBOROT TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI URGANCH
FILIALI KOMPYUTER INJINIRINGI FAKULTETI

AXBOROT TA’LIM TEXNOLOGIYALARI kafedrası

Kasbiy ta’lim metodikasi

fanidan

REFERAT

Mavzu: Kasbiy ta’lim metodikasining nazariy asoslari. Yoshlarni kasbga tayyorlashning yangi mazmuni

Bajardi:

Allomova Sh.

Qabul qildi:

dots. Mamedov Q.A.

Mavzu: Kasbiy talim metodikasining nazariy asoslari. Yoshlarni kasbga tayyorlashning yangi mazmuni.

Reja:

1. Ta'lim to'g'risidagi qonun, kadrlar tayyorlash milliy dasturi,
2. Kasb-talimi metodikasi" fanini o'qitishga qo'yiladigan talablar
3. Kasbga yo'naltirishning asosiy prinsiplari va qirralari.

O'zbekiston Respublikasi Oliy majlisining 9-sessiyasi 1997 yil 29-avgustda "Ta'lim to'g'risida"gi qonun va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" qabul qilindi. Bu qonun va dastur ta'lim sohasini tubdan isloh qilishga qaratilgan bo'lib, ta'lim sohasini rivojlantirish yo'llarini belgilab bergan.

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonunning maqsadi fuqarolarga ta'lim, tarbiya berish, kasb-hunar o'rgatishning huquqiy asoslarini belgilaydi hamda har kimning bilim olishdan iborat konstituciyaviy huquqini ta'minlashga qaratilgan. "Ta'lim to'g'risida"gi qonun, "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi", davlat ta'limi standarti va o'quv rejasi kabi me'yoriy hujjatlarda bugungi kunda yosh avlodga ta'lim-tarbiya berishga qo'yilgan talablar o'z aksini topgan. Ushbu hujjatlarda chuqur bilimli, erkin fikrlovchi, o'zida yuksak insoniy fazilatlarni mujassam etgan barkamol shahsni tarbiyalash birinchi galdagi vazifa etib belgilangan.

Ta'lim - tarbiya ma'naviyatni shakllantirishga bevosita ta'sir qiladigan muhim hayotiy omildir. ... Kelajagimiz poydevori bilim dargohida yaratiladi, boshqacha aytganda, halqimizning ertangi kuni qanday bo'lishi farzandlarimizning bugun qanday ta'lim-tarbiya olishiga bog'liqdir. Ta'limni-tarbiyadan tarbiyani esa, ta'limdan ajratib bo'lmaydi. Bu sharqona qarash, sharqona hayot falsafasidir

"Kasb-talimi metodikasi" fanini o'qitishning tashkiliy ko'rinishlari xar tomonlama kamol topgan, texnikadan ma'lumoti bo'lgan ishchilar tayyorlash masalasi avvalo o'qitish jarayonida hal qilinadi.

O'qitish jarayoni pedagogikaning va u rahbarlik qilayotgan o'quvchilarning bilim, o'quv hamda malaka tizimini ongli ravishda puxta o'zlashtirishga qaratilgan izchil harakatlari majmuidan iborat. Kasb-hunar kollejlaridagi ta'lim olayotgan o'quvchilar shaxsini shakllantirishning, ularning aqliy va jismoniy kamol toptirishning, umumiy hamda kasbiy bilim berishning eng muxim vositalaridir.

Maxsus fan maqsadi quyidagilardan iborat

- O'qitish jaroyoni
- O'quv maqsadlari va mazmunini belgilash
- Nazariy va amaliy mashg'ulotlar o'tkazish rejasini tuzish
- O'quv didaktik materiallarni tayyorlash
- Nazariy va amaliy mashg'ulotlarni o'tkazish

Kasb-hunar kollejlarida o'quvchilarning tanlagan mutaxassisliklarin ichuqurroq o'rgatish uchun muxandis pedagoglardan o'qitayotgan maxsus fanini yahshi bilishi darkor. Mahsus fah o'qituvchilari har bir yangi mavzuni yoritish jarayonida o'z oldiga maqsad qilib qo'yishi kerak . Dars paytida o'qituvchi o'quvchilarni o'zini bilimini oddiy tilda soda hayotiy misollar bilan ongiga singdirishi ushun juda katta mahorat talab qilinadi. O'qituvchi dars tugagandan keyin o'quvchilarni baholash jarayonida olgan bilim va ko'nikmalariga qarab ko'zlangan maqsadiga erishganligini bilib oladi. Buning uchun esa o'qituvchi o'quvchilar psihalogiyasini yahshi bilishi talab qilinadi.

Kasbiy ta'lim fanlarining o'qitish asosiy talablariga quyidagilar kiradi:

- O'quvchilarning ongliligi oshirish.
- O'quvchilarni shahsiy hususiyatlarini hisobga olish.
- O'quvchilar faolligini oshirish.
- Bilim ko'nikma va malakalarini o'zlashtirishini puxtaligini nazorat qilish
- Didaktik reduksiyadan foydalanish.

- O'qitishning tizimlilikini va izchililigini oshirish.
- Namunalardan foydalanish.
- O'qitishning tushunarli bo'lishini tashkillashtirish.
- O'qitishning tarbiyalovchi harakteridan foydalanish.
- Ilmiylik
- Ko'rgazmalilik
- O'qitishda nazariya bilan amaliyotning bog'liqligini tushuntira olish talab qilinadi.

Ongli ravishda kasb tanlash uchun o'quvchilarning bir qator kasblarni etarlicha bilishi, bilganda ham ularning o'ziga jalb qiladigan tomonlarini emas, balki qiyinchiliklarini ham yaxshi bilishi, o'zining shaxsiy sifatlariga ko'ra tanlangan kasbini muvaffaqiyatli egallay olishi va keyingi ish jarayonida o'z malakasini takomillashtirish talab qilinadi.

Hozirgi vaqtga qadar kasbga yo'naltirish ishlari etarlicha yuqori saviyada olib boriladi, ko'pincha rasmiy tusda bo'ldi. Natijada maktabni tamomlaganlarning kasb tanlashi tasodifiy bo'ladi. YOshlarning ko'pchiligi u yoki bu kasbni nimadan iborat ekanligini aniq tasavvur qilmas edi. Hunar-texnika bilim yurtlarining besh mingga yaqin o'quvchilari bilan savol-javob qilinganda shu narsa aniqlandiki, ularning faqat 5% i kasbini maktabning tavsiyasiga binoan, 30% o'rtoqlarining maslahatiga ko'ra, 15%i ro'znoma, radio, televidenie orqali berilgan e'lonlarga, qo'shnilar, tanish-bilishlarning maslahatlariga muvofiq 15%i ota-onalarning maslahati, 12%i hunar-texnika bilim yurtlari xodimlarning tavsiyalari bo'yicha tanlanganlar.

«Siz nima uchun shu kasbni tanladingiz? - degan savolga 41,1 % o'quvchi «Bu xaqida o'ylab ko'rganim yo'q», - deb javob bergan.

Kasbni anglamay turib, tasodifiy anglash shunda namoyon bo'ladki, o'qishning dastlabki paytlarida o'quvchi qandaydir qiziqish bilan qaraydi. Keyinchalik esa bu qiziqish so'nib boradi. Hunar-texnika bilim yurtida birinchi yil o'qiyotgan

o'quvchilardan so'raganda ularning 14,9%i, ikkinchi yil o'qiyotganlardan so'ralganda esa 10,7%i tanlangan kasbidan mamnunligini aytgan. Hozirgi vaqtda yoshlarni kasbga yo'naltirish masalalari bilan davlat, jamoat va yoshlar tashkilotlari, sanoat korxonalarini shug'ullanadilar. Biroq bu ishda maktab asosiy o'rin egallaydi.

O'quvchilarni kasbga yo'naltirish ularning har biriga alohida-alohida yondoshishni talab etadi bunda shaxsning temperamenti, irodasi, diqqati, beliglangan maqsadga erishishda qat'iylik, tashabbuskorlik, uyushqoqlik, intizomlik. topshirilgan ishni bajarishga ma'suliyat bilan munosabatda bo'lish kabi fazilatlarini e'tiborga olish zarur. Bundan tashqari, kasbga yo'naltirish davomida kasbni tanlash sabablarini; kasbning ijtimoiy ahamiyati, qiziqish va havas, kasbga tayyorgarlik, oila an'analari, ota-onalar, pedagoglar, o'rtoqlarning maslahatini hisobga olish lozim.

Har bir yosh davrga, insonni shaxs sifatida shakllanishiga va aqliy taraqqiyotini hisobga olgan holda o'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish psixologik tashxis masalalarini olib boradi.

Kasbga bo'lganchuqurligi va barqarorligi qiziqishning o'quvchilarning boshqa qiziqishlari ana shu kasbga bo'lgan qiziqish bilan qanchalik bog'lik bo'lishiga, uni mustahkamlashiga bog'lik. Masalan, o'quv mehnat faoliyati va amaliy faoliyat, sinfdan tashqari ish uni mustahkamlashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. <http://www.ulead.com/ga/runme.htm>
2. <http://download.com.com/3000-2186-5422267.html>
3. www.multimedia.uz